

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 25Co/14/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4417214126
Dátum vydania rozhodnutia: 10. 04. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Lýdia Gálisová
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2024:4417214126.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Nitre v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Lýdie Gálisovej a členiek senátu JUDr. Márie Malíkovej a JUDr. Sone Vackovej v právnej veci žalobcov: I.) A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom A. C., XX.D. XX, E. F., II.) A. A., nar. X.XX.XXXX, bytom G. H., G. X, III.) I. J., nar. X.XX.XXXX, bytom C., K. X, IV.) L. M., nar. XX.X.XXXX, bytom N., O. XX, V.) A. M., nar. XX.XX.XXXX, bytom N., O. XXX, VI.) P. M., nar. XX.XX.XXXX, bytom N., X.XXXX XX, VII.) F. M., nar. XX.XX.XXXX, bytom N., C. X, VIII.) Q. A., nar. XX.XX.XXXX, bytom N., N. 1, IX.) P. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom C., R. XX, zastúpených: JUDr. Ema Zacharová, advokát s.r.o., so sídlom Nové Zámky, Forgáčova bašta 7, IČO: 47 237 023, proti žalovanej: S. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom N., O. X, zastúpenej: Mgr. Elena Szabóová, advokátka so sídlom Nové Zámky, Hlavné námestie 7, o určenie neplatnosti zrušenia závetov a určenie neplatnosti závetu, o odvolaní žalobcov proti rozsudku Okresného súdu Nové Zámky zo dňa 28. októbra 2022 pod č. k. 6C/111/2017-599 takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie m e n í tak, že právny úkon A. M., F. M., narodenej XX.XX.XXXX, ročné číslo XXXXXX/XXX, miestom narodenia N., trvalým pobyt N., H. XXX/XX spísaný dňa 27. 05.2015 na notárskom úrade B. B. T., notárky v Nových Zámkoch v notárskej zápisnici N48/2015, NZ18240/2015 NCRza 2910/2015 NCR1s18648/2015, ktorým A. M. zrušila predchádzajúce závetu a zriadila nový závet, ktorým celý svoj hnutelný a nehnuteľný majetok, všetky práva a iné majetkové hodnoty, t.j. všetok majetok, ktorý vlastní prípadne vlastníť bude ku dňu smrti ponecháva ako závetnej dedičke S. R., F. C., nar. XX.XX.XXXX, r.č. XXXXXX/XXX, trvalý pobyt N., O. XXXX/X je neplatný.

Žalobcovia I) až IX) majú voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

odôvodnenie:

1.1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie žalobu zamietol a žalovanej priznal náhradu trov konania. Uviedol, že žalobcovia sa žalobou voči žalovanej domáhali určenia, že je neplatný právny úkon A. M., nar. XX.XX.XXXX, r.č. XXXXXX/XXX, spísaný dňa 27.05.2015 na Notárskom úrade JUDr. Jany Elzerovej, v notárskej zápisnici N 48/2015 NZ18240/2015 NCRza 2910/2015 NCRIs18648/2015, ktorým A. M. zrušila závetu odvolaním a zriadila závet, ktorým celý svoj hnutelný a nehnuteľný majetok, všetky práva a iné majetkové hodnoty, t.j. všetok svoj majetok, ktorý vlastní, prípadne vlastníť bude ku dňu smrti, zanecháva ako závetnej dedičke S. R., F. C., nar. XX.XX.XXXX, r.č. XXXXXX/XXX, trvalý pobyt N., O. X. Rozsudkom pod č.k. 6C/111/2017-90 zo dňa 1.12.2017 žalobu zamietol ako nedôvodnú, pretože žalobcovia v nepreukázali, že by právny úkon poručiťelky obsiahnutý v notárskej zápisnici N 48/2015 NZ18240/2015 NCRza 2910/2015 NCRIs18648/2015 spísanej notárkou JUDr. Janou Elzerovou dňa 27.05.2015 bol neplatný a to z akéhokoľvek dôvodu. Krajský súd Nitra uznesením pod č.k. 25Co/105/2018-124 zo dňa 31.8.2018 zrušil rozsudok súdu prvej inštancie z dôvodu, že je nepreskúmateľný, predčasný a arbitrárný.

1.2. Z vykonaného dokazovania zo závetu A. M., nar. XX.X.XXXX, zomrelej dňa 21.2.2016, spísaného dňa XX.XX.XXXX na Notárskom úrade JUDr. Jany Elzerovej do notárskej zápisnice N 48/2015 NZ18240/2015 NCRza 2910/2015 NCRIs18648/2015 zistil, že poručiiteľka zrušila predchádzajúce svoje závetu a zriadila závet, ktorým celý svoj hnutelný a nehnuteľný majetok, všetky práva a iné majetkové hodnoty, t.j. všetok svoj majetok, ktorý vlastní, prípadne vlastníť bude ku dňu smrti, zanecháva ako závetnej dedičke S. R., F. C., nar. XX.XX.XXXX, r.č. XXXXXX/XXX, trvalý pobyt N., O. X, t.j. žalovanej. Citoval výpovede strán sporu, svedkyne B. T., A. O.. Ďalej uviedol, že z odborného vyjadrenia znalkyne MUDr. Ľubice Škarbalovej č. 01/2020 zo dňa 2.10.2019 zistil, že A. M. v čase spísania závetu trpela demenciou zmiešanou stredne ťažkého až ťažkého stupňa, ktorá ju na tento úkon robila neschopnou, pretože pri demencii takého stupňa nebola schopná plnohodnotne rozumieť a chápať zmysel svojho rozhodnutia. Z výpovede znalkyne vyplynulo, že tento záver prijala výlučne na základe lekárskeho správ poručiiteľky. Z prípisu notára JUDr. Petra Šulaia zo dňa 11.7.2017 adresovaného JUDr. Zacharovej ako zástupkyňi A. B. (žalobkyne v I. rade) v konaní 16D/392/2016, Dnot 75/2016 zistil, že notár ju vyzval na oznámenie, či bola podaná žaloba o určenie neplatnosti závetu. Z podania JUDr. Zacharovej zo dňa 31.7.2016 zistil, že oznámila B. N. O., že 27.7.2016 podanie žaloby o určenie neplatnosti uvedeného závetu.

1.3. Na zistený skutkový stav súd prvej inštancie aplikoval ustanovenia § 34 OZ, § 37 ods. 1 OZ, § 38 OZ, § 137 CSP § 194 ods. 1 CMP a uviedol, že žalobcovia v konaní tvrdili, že boli vyzvaní notárom na podanie žaloby o určenie neplatnosti uvedeného závetu. Svoje tvrdenie založili na tom, že notár ich vyzval podaním z 11.7.2017 na podanie žaloby o určenie neplatnosti závetu, čo urobili, notár dedičské konanie prerušil. Dospel k záveru, že v konaní 16D/392/2016, Dnot 75/2016 žalobcovia neboli notárom odkázaní na podanie žaloby o určenie neplatnosti predmetného závetu, takáto výzva v konaní preukázaná nebola. Notár vyzval právnu zástupkyňu žalobkyne v I. rade, aby mu oznámila, či takúto žalobu podali, nejde o výzvu na jej podanie. Nejde o prípad žaloby podľa § 137 písm. d/ CSP, môže ísť výlučne o žalobu podľa § 137 písm. c/ CSP, v prípade ktorej je nutné, aby žalobcovia preukázali svoj naliehavý právny záujem na takomto určení. Vychádzajúc z uvedeného skúmal, či žalobcovia majú naliehavý právny záujem na danom určení. Dospel k záveru, že ho preukázali.

1.4. Následne pristúpil k dokazovaniu v smere preukázania žalobcami tvrdených skutočností, že poručiiteľka mala trpieť duševnou poruchou, ktorá ju na vykonanie právneho úkonu (spísania závetu do notárskej zápisnice) robila neschopnou. Žalobcovia tvrdili, že správanie poručiiteľky v dobe niekoľko mesiacov až rok pred jej smrťou nasvedčovalo tomu, že trpí chorobou, zrejme demenciou. Mala sa správať spôsobom svedčiacim o takomto stave, keď hľadala dávno mŕtve osoby, stratila sa, podozrievala okolie z krádeže, ktorá sa nestala. Konštatoval, že všetci žalobcovia vypovedali zhodne a len na základe ich výpovedí by mohol konštatovať, že poručiiteľka trpela psychickou poruchou, ktorá by ju mohla na daný právny úkon robiť neschopnou. Avšak z výpovede svedkyne B. T. mal za preukázané, že poručiiteľka ju požiadala o spísanie závetu, pred ňou vyjadrila svoju vôľu. Ešte predtým prebehla osobná komunikácia medzi nimi o tom, či sa takto rozhodla slobodne, či nebola ovplyvnená inými osobami. Vyjadrila svoju vôľu kto má po nej dedič. Predložila lekársku správu. Notárka nemala pochybnosti o jej spôsobilosti, hovorila logicky, dôveryhodne. Zápisnica jej bola prečítaná, vyjadrila s ňou súhlas a podpísala ju. Vyjadrovala sa logicky, pôsobila tak, že nemala žiadne pochybnosti o jej spôsobilosti. Ak by takú pochybnosť mala, určite by odmietla právny úkon spísať. Uviedla, že čítala lekársku správu. Bolo v nej uvedené, že poručiiteľka neberie lieky ovplyvňujúce jej psychický stav a je spôsobilá na právne úkony. Konanie notárky bolo v súlade s notárskym poriadkom a je na žalobcoch, či preukážu opak. To sa však nestalo.

1.5. Ďalej z vykonaného dokazovania nemal žiadnym spôsobom preukázané, že poručiiteľka bola ku spísaniu závetu akýmkoľvek spôsobom donútená. Takáto skutočnosť z vykonaného dokazovania nevyplynula. Konštatoval, že konštatovať neplatnosť závetu iba na základe výpovedí žalobcov, ktoré majú byť podporené lekárskou správou A. C., na základe ktorej bolo podané odborné vyjadrenie A. O., nie je pri zisteniach, ktoré nadobudol výpoveďou JUDr. Elzerovej, možné. Výpovede žalobcov o tom, že poručiiteľka sa často mala krátko pred smrťou správať neprimerane až nenormálne, mohol brať do úvahy, avšak úplne zásadným bolo zistenie, že v čase spísania závetu bolo chovanie sa poručiiteľky logické, racionálne, v súlade s realitou, vedela čo a prečo chce, dostavila sa na notársky úrad sama (obdobne ako predtým), zrušila predchádzajúce závetu a požiadala o spísanie nového závetu. Zhodne ako v predchádzajúcich prípadoch pred rovnakou notárkou konala obvyklým

spôsobom. Napriek prípadnej existencii jej psychickej choroby, ktorú konštatoval A. C. a A. O., uzavrel, že poručiťka netrpela žiadnou duševnou poruchou, ktorá by ju na taký právny úkon robila nespôsobilou a poručiťka bola na spísanie závetu plne spôsobilá.

1.6. Dodal, že žalobcovia argumentovali, že ustálená judikatúra NS SR hovorí o tom, že ak dementná osoba má jasné aj nejasné chvíľky, nie je možné povedať, že je spôsobilá na právne úkony. Súdu však žiadna takáto judikatúra známa nie je a na jeho výzvu právna zástupkyňa žalobcov žiadne takéto rozhodnutia neoznačila. Z uvedených dôvodov žalobu zamietol. Ďalšie navrhované dokazovanie výsluchmi svedkov, znalecké dokazovanie nevykonal. Považoval ho za nadbytočné a v rozpore so zásadou hospodárnosti súdneho konania, pretože vo veci je možné rozhodnúť na základe vykonaných dôkazov

1.7. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP a žalovanej v konaní úspešnej, priznal nárok na plnú náhradu trov konania. O výške jej nároku na náhradu trov konania súd rozhodne podľa § 262 ods. 2 CSP po právoplatnosti tohto rozsudku.

2. Žalobcovia podali proti rozsudku odvolanie. Odvolanie zdôvodnili nesprávnym procesným postupom súdu znemožňujúcim strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý súdny proces, konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

2.1. Namietali svojvoľné hodnotenie dôkazov vedúce k nesprávnemu rozhodnutiu. Celé konanie sa im javilo nespravodlivé. Súd prvej inštancie najprv žalobu bez vykonania dokazovania zamietol. Následne im uložil povinnosť zabezpečiť svedkov na pojednávanie. Nevypočul ich. Vyhodnotenie dokazovania je v rozpore s lekáorskými správami. Okrem nevykonania výsluchu svedkov nevykonal nimi navrhnuté dokazovanie, ktoré neuviedol a nezdôvodnil dôvod jeho nevykonania. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že súd prvej inštancie za základný dôkaz považoval výpoveď B. T.. Úplne bagatelizoval a nesprávne posúdil odborné vyjadrenie súdom ustanovenej znalkyne A. O. a jej výpoveď. Citovali ustanovenie § 38 ods.2 OZ na základe ktorého namietali B. T. ako osobu nevediacu posúdiť konanie osoby v duševnej poruche. Uviedli, že ide o posúdenie skutočnosti vyžadujúcej odbornú znalosť. Súd svojvoľne preferoval výpoveď B. T. pred odborným vyjadrením A. O. a 2 krát nevyočul svedkov dostaviacich sa na pojednávanie.

2.2. Ďalej uviedli, že žalovaná nepoprela demenciu poručiťky a ich tvrdenia v bodoch 6. až 12. žaloby, sa stali nespornými. Poprela iba tvrdenia v bode 8. žaloby o zlých rodinných vzťahoch. Dodali, že súd prvej inštancie sa nevyporiadal s tým, že 17.12.2014 A. C. klinicky vyšetřil poručiťku. Konštatoval demenciu zmiešanú stredného až ťažkého stupňa, poručiťka si vyžaduje 24 hodinovú starostlivosť. Pri tomto vyšetření ju sprevádzala žalovaná poskytujúca informácie z rodinného prostredia. Uviedla, že poručiťke sa postupne zhoršuje pamäť. Bola prítomná pri vyhodnotení nálezu konštatujúceho stredný až ťažký stupeň demencie. Súd prvej inštancie sa nezaoberal zistením A. O. z 24. 10.2014 uvádzajúcej amentiformný stav poručiťky. Nezaoberal sa zisteniami A. R. z 4.2.2014 neurologického vyšetřenia a 21.1. 2012 CT mozgu s popisom demencie. Nezaoberal sa psychiatrickým vyšetřením A. M. zo dňa 15.01. 2016 konštatujúcom zjavné prejavy demencie v prítomnosti žalovanej. Z odborného vyjadrenia A. O. vyplýva, že svoje závery založila na vyššie citovaných lekáorských správach. Z lekáorských správ vyplýva, že v období minimálne od decembra 2014 až do smrti poručiťka trpela zmiešanou demenciou stredne ťažkou až ťažkou, vyžadovala si 24 hodinovú starostlivosť.

2.3. Rozhodnutie súdu je nedostatočné, nepresvedčivé a v rozpore so zákonnými požiadavkami na obsah riadneho odôvodnenia. Žalobu podali na základe ústnej výzvy súdneho komisára a nezodpovedajú za jeho nesprávny postup. Preto namietali rozhodnutie v časti náhrady trov konania priznaných žalovanej. Žiadali, aby odvolací súd zopakoval a doplnil dokazovanie, preveril správnosť respektíve nesprávnosť skutkových zistení a skutkového stavu, vypočul navrhnutých svedkov a napadnutý rozsudok zmenil tak, že určí neplatnosť právneho úkonu spísaného v notárskej zápisnici N 48/2015, ktorým poručiťka zrušila predchádzajúce závery a zriadila závet závetnej dedičke S. R. a priznal im nárok na náhradu trov konania.

3.1. Žalovaná podala písomné vyjadrenie k odvolaniu žalobcov. Uviedla, že neúplnosť odborného vyjadrenia namietala v skorších štádiách konania, pretože znalkyňa nespĺnila jej zadanú úlohu, aby na základe obsahu súdneho spisu podala odborné vyjadrenia. Vychádzala z jediného listinného dôkazu, správy o psychiatrickom vyšetrení, bez zohľadnenia akýchkoľvek iných skutočností, najmä výpovedí strán sporu. Preto odborné vyjadrenia založené výhradne na jednom lekárskom náleze, nie je odborným stanoviskom, či dôkazom pre súd záväzným.

3.2. K námietke žalobcov k výpovedi B. T. o tzv. jasnom okamihu poručiteľky uviedla, že žalobcami tvrdená demencia je stavom trvalým a neovplyviteľným. Na jednej strane tvrdili duševnú poruchu poručiteľky a zároveň, že sa u nej neprejavovala napr. v osobnej rovine. Poručiteľka kládla veľké požiadavky na svoj vzhľad, upravenosť, samostatne cestovala, starala sa o chorého manžela, po umiestnení v hospici mu denne varila. Žalobkyňa v 1. rade tvrdila, že poručiteľka bola v roku 2014 dezorientovaná, zmätená. Odvolávala sa v úvode žaloby na závet písaný v jej prospech, ale nepopierala slobodu a vážnosť vôle poručiteľky pri písaní sporného závetu.

3.3. B. T. neposudzovala konania osoby v duševnej poruche. Vypovedala o okolnostiach spísania závetu a vlastného vnímania poručiteľky. Žalobcovia namietali jej výpoveď a na druhej strane za spôsobilú na tento účel považovali matrikárku A. Q., riešiacu demenciu poručiteľky. Časť navrhnutých svedkov sú osoby s pomerom k žalobcom, preto nie sú nestrannými.

3.4. Ďalej uviedla, že je neprípustné na základe vyšetrenia poručiteľky pár dní pred smrťou – psychiatrického vyšetrenia zo dňa 15.01.2016 definovať stav poručiteľky zomrelej 21.01.2016 ku dňu spísania závetu 27.05.2015.

3.5. Žalovaná ďalej popisovala konanie poručiteľky preukazujúce jej spôsobilosť na právne úkony. Bolo nimi priamo vyvrátené, že poručiteľka od decembra 2014 do smrti trpela zmiešanou demenciou stredne ťažkou až ťažkou. O tom svedčí potvrdenie ošetrojúceho lekára A. F. vyhotovené dňa 25.05.2015, dva dni pred jej smrťou.

Citovala z rozhodnutia NS SR 6 Cdo/111/2012 preukazujúc, že znalecký posudok nemôže byť jediným dôkazom o nespôsobilosti poručiteľa na zriadenie závetu a je potrebné zisťovať, ako sa choval, prejavoval v styku s ľuďmi, ako obstarával svoju domácnosť, hospodáril s finančnými prostriedkami. Citovala z rozhodnutia NS SR 8 Cdo 276/2014 z 08.10.2014 podporujúce vyššie citované rozhodnutie NS SR. Napadnutý rozsudok navrhla potvrdiť. Ak by odvolací súd posúdil potrebu doplnenie dokazovania, navrhla výsluch svedka A. F..

4. Žalobcovia podali písomné vyjadrenie k vyjadreniu žalovanej. K časti jej vyjadrenia ku chovaniu poručiteľky uviedli, od roku 2014 sa jej výrazne zhoršoval. Bola elegantná, keď bola zdravá. Žalobkyňa 1) s ňou žila v roku 2014 v spoločnej domácnosti a videla, že jej hygienické návyky upadajú. Nepoznávala ľudí, neorientovala sa v okolí domu. Dôkazom, že poručiteľka trpela v deň podpisu závetu demenciou, je jej vývoj od diagnostovania demencie od roku 2012 do posledného vyšetrenia 15.01.2016.

5. Krajský súd v Nitre, ako súd odvolací (§ 34 Civilného sporového poriadku, zákon číslo 160/2015 Z.z., ďalej len „CSP“), po zistení, že odvolanie bolo podané stranou, v neprospech ktorej bolo rozhodnutie vydané a v zákonom stanovenej lehote (§ 359, § 362 ods. 1 CSP) a zistení, že odvolanie spĺňa náležitosti § 363 a nasl. CSP, preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie, viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 379 ods.1 CSP, § 380 ods. 1 CSP), dospel k záveru, že odvolanie žalobcov je dôvodné. Odvolací súd doplnil dokazovanie výsluchom svedkov cestou dožiadaného súdu Nové Zámky, oboznámením záznamov zo zdravotnej dokumentácie poručiteľky, zopakoval dokazovanie oboznámením odborného vyjadrenie A. O. a dospel po vyhodnotení vykonaného dokazovania, že súd prvej inštancie nesprávne zistil skutkový stav a vec nesprávne posúdil po právnej stránke, preto odvolací súd napadnutý rozsudok podľa § 388 CSP zmenil tak, že žalobe vyhovel.

6. Súd prvej inštancie vec predložil odvolaciemu na rozhodnutie o odvolaní žalobcov. Odvolací súd mu v súlade s ustanovením § 104 CSP vrátil spis za účelom výsluchov svedkov, ktorých súd prvej inštancie nevykonal na poslednom pojednávaní. Vykonal výsluch 22.09.2023 za prítomnosti právnych zástupkýň strán a žalovanej.

Svedkyňa S. R. ako bývala suseda poručiťky uviedla, že poručiťka mala viacero prejavov, z ktorých sa dalo usúdiť, že sa nespráva normálne. Stávalo sa, že nevedela trafiť domov a bolo je treba odprevadiť. Bolo to na jeseň 2014 alebo 2015. Objavila sa aj v nočnej košeli.

Svedkyňa T. R. uviedla, že poručiťka po smrti manžela upadala, nepoznávala ju, keď sa stretli, vykala jej, chodila neupravená.

Svedkyňa A. Q. uviedla, že poručiťku videla iba raz na obecnom úrade niekedy vo februári 2015. Pýtala sa na matku, chcela vedieť, kde sa presťahovala. Zdala sa ošumelá, zanedbaná.

Svedkyňa A. M. uviedla, že poručiťka chodila do lekárne, už niekedy začiatkom roku 2015 bola taká nepríčetná. Nepoznávala ju, neprihovorila sa jej, bolo jej to vidieť na tvári.

Svedok Q. K. uviedol, že po smrti svojho strýka v roku 2014 si žiadne zmeny na poručiťke nevšimol, vždy reagovala normálne, vedela, kto je a o čom sa bavila.

Svedkyňa S. A. sa nevedela vyjadriť o zdravotnom stave poručiťky. Pôsobila na ňu normálne.

Svedkyňa P. R. suseda poručiťky uviedla, že v roku 2015 prišla poručiťka k jej mame, hľadala svoju mamu a nejakého Šranka, brata. Nechcela veriť, že mama zomrela.

Svedkyňa A. A., kamarátka žalovanej uviedla, že u poručiťky so žalovanou pestovali karfiol, chodila k nej pravidelne. Bola v poriadku, nikdy nebola mimo. Nebadala na nej žiadne zdravotné problémy, nerozprávala od vecí a všetko si pamätala.

Svedkyňa S. C., kamarátka syna žalovanej uviedla, že poručiťku poznala. Chodila k nim na návštevu 3-4 krát týždenne. Jej zdravotný stav sa nemenil, hovorila plynulo, spoznávala ľudí. Do poslednej chvíle sa o seba starala a vždy vedela, čo robí.

Svedok A. C., syn manžela poručiťky uviedol, že chodil za otcom. Poručiťka asi do roku 2010 jednala normálne, potom mu z času na čas prišla ako nezúčastnená, hovorila od vecí. Bolo jej a otcovi treba opakovať rôzne veci. Vysvetľoval si to ich vekom. Poručiťka sa mu nezdała úplne dementná, stávala sa, že mala horšie chvíle. Po otcovej smrti sa s ňou nestretával. Otec o nej ku koncu života hovoril ako o polobláznovi.

Dňa 13.12.2023 súd prvej inštancie za prítomnosti žalovanej a právnych zástupkýň strán vypočul ako svedka A., B. F.. Svedok uviedol, že poručiťka bola jeho dlhoročnou pacientkou. Jediný záznam v jej dokumentácii je zo psychiatrického vyšetrenia zo dňa 05.01.2016. Naposledy ju videl 19.02.2016. Predtým ku nemu chodievala raz za mesiac pre lieky. Nevšimol si na nej žiadne vážnejšie zdravotné ťažkosti. Bola zodpovedná pacientka, v zdravotnom stave primeranom veku, plne kompenzovaná, chodiaca, komunikovala, nevnímala na nej žiadne náhle zmeny. Dňa 18.01.2016 bola u neho osobne. Záznam A. C. zo 17.12.2014 o diagnostikovaní demencie žalovanej nemal k dispozícii. To, že A. C. konštatoval demenciu, neznamená, že nebola schopná na právne úkony. Bola vždy elegantná dáma, nijaké rapídne zhoršovanie zdravotného stavu nepozoroval.

7. Žalobcovia po nahliadnutí do zdravotnej dokumentácie ponechanej A. F. zaslali súdu podanie poukazujúce na obsah zdravotnej dokumentácie:

- 17.08.2012 kardiologické vyšetrenie A. O., podľa ktorého zistila progredovaný stav demencie
- 11.01.2013 kardiologické vyšetrenie A. O., podľa ktorého zistila obdobné závery ako 17.08.2012, stav poruchy vedomia v pozorovaní progredoval, zhoršoval sa, konštatuje recidívu, pribudli opakované pády (čo spôsobuje progredujúca demencia)

- 04.02.2014 neurologické vyšetrenie A. R. - konštatovala tranzitórny ischmický atak

- 24.10.2014 kardiologické vyšetrenie A. O., konštatovaná NYHA

Ďalej poukázali na záznam A. F. z 11.05.2015 žiadajúceho cestou ADOSU o podanie infúzií poručiťky. V zázname sa okrem iných diagnóz udávala EO1 .8 demencia-alzheimer, v zázname zo 07.09.2015, tá istá diagnóza. Žiadali vyžiadať z ADOSU kompletne záznamy na uvedené vyšetrenia. Poukázali na lieky predpisované lekárom Rudinským OXANTIL-ADC, Lecutam používaný na liečbu demencie. Z uvedeného mali za to, že svedok viedol záznamy bez vyšetrenia poručiťky a vedel najmenej

od 17.08.2012 o jej demencii. Nebol oprávnený jej vydať potvrdenie o spôsobilosti na právne úkony . Potvrdenie nemá žiadnu právnu silu. Jeho výpoveď považovali na nevierohodnú. Navrhli, aby odborné vyjadrenie A. O. bolo doplnené o posúdenie záznamov zdravotnej dokumentácie.

8. Žalobcovia sa podanou žalobou domáhali neplatnosti právneho úkonu A. M. spísaného vo forme notárskej zápisnice 27.05.2015 na notárskom úrade B. B. T., ktorým zrušila predchádzajúce závetu a zriadila nový závet v prospech závetnej dedičky S. R..

9. Súd prvej inštancie zamietajúce rozhodnutie založil na výpovedi B. T., spisujúcej notársku zápisnicu, tvrdiacej, že poručiiteľka nejavila žiadne znaky nespôsobilosti na právne úkony a ku spísaniu zápisnice predložila potvrdenie ošetrojúceho lekára A. F..

10. Žalobcovia namietali nevykonanie nimi navrhnutého dokazovania výsluchom svedkov a založenie rozhodnutia na výpovedi svedkyne, nevyhodnotenie odborného posúdenia A. O. .

Súd prvej inštancie na pojednávaní 01.12.2017 podrobne vypočul žalobcov(1), 2) 6), 7) , žalovanú . Po zrušení veci odvolacím súdom nariadil znalecké dokazovanie. Úlohou znalkyne bolo na základe dostupnej dokumentácie a skutočností uvedených v spise určiť, či poručiiteľka v čase spísania trpela duševnou poruchou, ktorá ju robila na tento úkon neschopnou, podať odborné vyjadrenie.

11. A. O. podala odborné vyjadrenie 01/2020. Vo vyjadrení v bode II.2 uviedla, že si vypožičala zdravotnú dokumentáciu alebo jej od praktického lekára a ambulatného psychiatra. Zo zdravotnej dokumentácie vyplývalo:

-17.12.2014- psychiatrické vyšetrenie A. C.. Z anamnézy vyplývalo, že S. R., príbuzná poručiiteľky udáva postupné zhoršovanie najmä pamäte, je smutná, plačlivá, bola u príbuznej v C., kde ale bola veľmi zle, v noci nespala, chodila po dome, hľadala po šuflíkoch, je treba pomáhať jej pri bežných záležitostiach. Subj. poručiiteľka uviedla, že sa má dobre, nemá žiadne problémy, má 82 rokov, je rok 1982 , sú v Šuranoch, kde doteraz žila s manželom, teraz ochorel a pred mesiacom zomrel. Záver. Zmiešaná demencia stredne ťažká až ťažká. Vyžaduje si trvalú starostlivosť.

- 15.01.2016 psychiatrické vyšetrenie MUDr. Tyukosová

Pacientka v doprovide svojej švagrinej, ktorá udáva, že je jeden a pol roka s ňou, kedy sú už zjavné prejavy demencie, dostala Lucetam, problém od decembra, kedy bežala preč z domu, zabúda , po naobedovaní sa pobalila a išla preč, povie, že si mamu musí opatrit' alebo že ona musí domov. V hygiene samostatná. Záver- zmiešaná kortikálna a subkortikálna vaskulárna demencia.

- 24.10.2014 A. O.- kardiologická ambulancia-záver, koronárna choroba srdca

- XX.XX.XXXX-XXXX. R., neurologické vyšetrenie

- 25.05.2015- A. F.- potvrdzuje, že nie pod vplyvom liekov, ktoré by ovplyvnili jej psychický stav a je spôsobilá na právne úkony.

Na základe zdravotnej dokumentácie znalkyňa dospela k záveru, že poručiiteľka v čase spísania závetu trpela duševnou poruchou, demenciou stredne ťažkého až ťažkého stupňa, ktorá ju robila na tento právny úkon neschopnou. Príznaky demencie sú popísané v náleze neurologičky zo dňa 04.02.2014 (stav po TIA) a v popise CT mozgu. Stav demencie mal progredujúcu tendenciu, čo bolo potvrdené vyšetrením psychiatričky A. M. dňa 15.01.2016.

12. Žalovanej bolo doručené odborné vyjadrenie 25.01.2020. V podaní žiadosti o odročenie pojednávania doručenému súdu žalovaná žiadala vypočúť znalkyňu za prítomnosti svedkov. Nevzniesla žiadne námietky voči záverom odborného posudku. Opakovane žiadala výsluch svedkov a znalkyne podaním doručeným 03.06.2020. Prvú námietku voči odbornému vyjadreniu podala až podaním zo dňa 30.07.2020, namietajúc nevykonanie vyjadrenia posudzujúc obsah súdneho spisu. Žalovaná zaslala súdu otázky k výsluchu znalkyne 21.09.2020 (čl 413), ktoré boli doručené znalkyni, namietajúc najmä nevyporiadaním sa s obsahom spisu a vyjadreniami strán. Znalkyňa oznámila, že na podané otázky je potrebné vypracovať nový znalecký posudok. Súd prvej inštancie vypočul na pojednávaní znalkyňu MUDr. O.. Uviedla, že pri vypracovaní vyjadrenia vychádzala z lekárskej správy A. C., konštatujúceho zmiešanú demenciu stredne ťažkú až ťažkú. Pri nej ťažko hodnotiť, či menovaná mala lepšie a ťažšie chvíle, mohlo sa stať, že mala lepšie chvíle. Svoje vyjadrenia podala vzhľadom na obsah spisu, jednalo sa o vyjadrenie, preto neuvádzala, z čoho čerpala.

13. A. F. vydal poručiťke potvrdenie 25.05.2015, že nie je pod vplyvom liekov, ktoré by ovplyvňovali je psychický stav a je spôsobilá na právne úkony. Zo zdravotnej dokumentácie vyplýva záznam zo dňa 04.11.2015 odborné psychiatrické vyšetrenie.

14. Znalčka vychádzala okrem zdravotnej dokumentácie zo správy A. M. zo dňa 15.01.2016. Zo správy vyplýva, že sa jednalo psychiatrické prvovýšetrenie v doprovide švagrinej, ktorá udávala, že je jeden a pol roka s poručiťkou, kedy sú už zjavné prejavy demencie, dostala Lucetam, problém od decembra, kedy bežala preč z domu, zabúda, po naobedovaní sa pobalila a išla preč, povie, že si mamu musí opatriť alebo že ona musí domov. V hygiene samostatná. Záver- zmiešaná kortikálna a subkortikálna vaskulárna demencia.

Žalovaná namietala závery vyššie uvedenej lekárskej správy tvrdiac, že lekárska správa bola vydaná po spísaní závetu a nie je hodnoverným dokladom preukazujúcim nespôsobilosť na právne úkony poručiťky.

Podľa § 38 Občianskeho zákonníka neplatný je právny úkon, pokiaľ ten, kto ho urobil, nemá spôsobilosť na právne úkony. (2) Takisto je neplatný právny úkon osoby konajúcej v duševnej poruche, ktorá ju robí na tento právny úkon neschopnou.

15. Neplatnosť právneho úkonu podľa § 38 ods. 1 Občianskeho zákonníka prichádza do úvahy tam, kde účastník právneho úkonu je rozhodnutím súdu pozbavený alebo obmedzený v spôsobilosti na právne úkony. Neplatnosť právneho úkonu podľa § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyžaduje bezpečné zistenie, že účastník právneho úkonu nedokáže posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie ovládnuť (R 4/1971).

Z citovanej judikatúry vyplýva, že nie každá duševná porucha fyzickej osoby, ktorá robí právny úkon vedie k jeho (absolútnej) neplatnosti, no len tá duševná porucha, ktorá konajúcu osobu robí k tomuto právnemu úkonu neschopnou z dôvodu, že nemôže posúdiť následky svojho úkonu alebo (a) nemôže svoje konanie ovládnuť. Vždy musí ísť o stav mysle, ktorý vylučuje slobodnú tvorbu vôle, resp. vylučuje alebo značne obmedzuje schopnosti intelektuálne (schopnosť posúdiť následky svojho konania a schopnosti určovacie (svoje konanie ovládnuť). Medzi právnou poruchou a právnym konaním v nej vykonaným musí byť príčinná súvislosť. Na rozdiel od prípadu, keď konajúci bol pozbavený spôsobilosti konať súdnym výrokom a keď ide len o zistenie, že je nespôsobilý konať, čo sa týka daného právneho úkonu v prípade neschopnosti na vykonanie právneho úkonu zapríčinennej duševnou poruchou je zistenie stavu vylučujúceho urobenie platného právneho úkonu omnoho náročnejšie. Podľa právnej doktríny predovšetkým treba zistiť danosť duševnej poruchy, jej povahu, intenzitu, a najmä vplyv na schopnosť posúdiť následky konania a ovládať svoju vôľu, teda schopnosť používať rozum a utvárať vôľu v relácii k úkonu, o ktorý ide. Prirodzene, treba vziať do úvahy práve povahu tohto úkonu, lebo schopnosť konať je relatívna: kým na urobenie jedného úkonu môže byť daná osoba schopná, nemusí byť schopná na iný, čo do podstaty omnoho zložitejšia a čo do následkov omnoho menej pochopiteľný úkon. Ak súd zistí, že konajúci vo chvíli robenia úkonu bol v stave duševnej poruchy, pozbavujúcej ho schopnosti konať, uzná sa jeho prejav vôle za absolútne neplatný. (porovnaj Luby, Š. Výber z diela a myšlienok. Bratislava: IURA EDITION, s.r.o., 1998, str. 181).

16. V danej veci bolo potrebné posúdiť, či poručiťka konala v duševnej poruche, a pokiaľ áno, či pod vplyvom duševnej poruchy jej ovládacie (určovacie) schopnosti alebo/a rozpoznávacie schopnosti (posúdiť následky svojho konania - rozumové, rozpoznávacie, intelektuálne schopnosti) boli vymiznuté, resp. podstatne znížené, a to ovládacie schopnosti v zmysle schopnosti ovládnuť svoje konanie a rozpoznávacie schopnosti v zmysle schopnosti rozpoznať následky svojho konania pri vymedzenom konaní pri spisovaní notárskej zápisnice zrušujúcej predchádzajúce závety a zriadenie nového závetu. V prípade zadania znaleckého posudku, ohľadne toho, či osoba v čase uzavretia zmluvy trpela duševnou poruchou, musí súd pristúpiť k formulovaniu takých otázok, aby na podklade vykonaných odpovedí znalec podal posudok k tomu, či posudzovaná osoba v inkriminovanom období trpela duševnou poruchou, a pokiaľ áno, či táto duševná choroba mala vplyv na jej rozpoznávacie či ovládacie schopnosti pri vymedzenom konaní. Následne znalcom vykonané odborné závery, formálne vyjadrené v jeho posudku by mali obsahovať odpovede zásadne odborne lekárske, nie však právne

zhodnotenie zdravotného stavu posudzovanej osoby. (porovnaj v tomto smere relevantný rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 3. apríla 2019, sp. zn. 24Cdo/3404/2018).

Možno považovať za notoriu, že znalec môže zodpovedať len skutkové otázky a nesmie zodpovedať otázky právne. Znalci preto nemôže súd zadať, aby sa vyjadroval k otázkam, pri ktorých nejde o vedecké či odborné posúdenie konkrétnej skutočnosti, no o právne posúdenie určitého skutkového stavu. Záver o tom, či poručiiteľka bola alebo nebola schopná pod vplyvom duševnej poruchy na vykonanie konkrétneho právneho úkonu je vždy záverom právnym. Znalci preto neprislúcha posudzovať otázku neschopnosti vykonať konkrétny právny úkon, či spôsobilosti na právny úkon. Preto pokiaľ znalec vo svojom znaleckom posudku posudzoval tieto právne otázky a nie skutočnosti, na ktoré treba odborné znalosti (resp. skutočnosti, na ktoré treba vedecké poznatky, a pre zložitost' posudzovaných otázok nepostačuje odborné vyjadrenie podľa § 206 CSP (viď v súčasnosti účinný § 207), tak tieto odpovede nemôžu byť podkladom pri rozhodovaní súdu využiteľné ako dôkaz, resp. dôkazný prostriedok podľa § 187 CSP.

Správne by preto súd prvej inštancie mal pristúpiť k formulovaniu takých otázok, aby znalec svojimi odpoveďami podal posudok k tomu, či posudzovaná osoba v konkrétnom momente (období) trpela duševnou poruchou, a pokiaľ áno, či táto jej duševná porucha mala (pokiaľ áno, tak potom v akom rozsahu a s akou intenzitou) vplyv na jej rozpoznávaciu a ovládacie schopnosti pri súdom (vymedzenom) konaní. Následne by potom znalcom vykonané odborné (vedecké) závery, vyjadrení v jeho posudku by mali obsahovať odpovede zásadne odborne (vedecky) lekárskeho rázu, nie však už právne zhodnotenie dôsledkov zdravotného stavu posudzovaného jednotlivca (viď už vyššie zmienený rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 3. apríla 2019 sp. zn. 24Cdo/3404/2018).

17. Súd prvej inštancie formuloval otázku zadanú znalkyni na posúdenie, či v čase spísania závetu trpela duševnou poruchou, ktorá je na tento úkon robila neschopnou, alebo či bola v uvedený deň v takom zdravotnom stave, ktorý je robil na tento úkon neschopnou plnohodnotne rozumieť a chápať zmysel svojho konania. Znalkyňa v závere znaleckého posudku konštatovala, že poručiiteľka v čase spísania závetu trpela duševnou poruchou, demenciou zmiešanou stredne ťažkého až ťažkého stupňa. Pri demencii takého stupňa nebola schopná plnohodnotne rozumieť a chápať zmysel svojho rozhodnutia.

Je však potrebné rozlišovať medzi (ne)spôsobilosťou na právne úkony (hmotnoprávne vyjadrená v § 8 až 10 Občianskeho zákonníka a 20 Občianskeho zákonníka, pričom následok jej nedostatku stanovuje § 38 ods. 1) a (ne)schopnosťou na urobenie právneho úkonu (§ 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Ak konajúci v čase vykonania právneho úkonu nemal spôsobilosť na vykonanie tohto právneho úkonu, je tento úkon absolútne neplatný. Schopnosť na vykonanie právneho úkonu je nevyhnutnou náležitosťou subjektu, ktorej musí vyhovovať aj osoba, ktorá má spôsobilosť na právne úkony. Schopnosť na vykonanie právneho úkonu chýba u osoby, ktorá koná v duševnej poruche, ktorá ju robí na tento úkon neschopnou (porovnaj Luby, Š. Výber z diela a myšlienok. Bratislava: IURA EDITION, s.r.o., 1998, str. 181).

18. Odvolací súd poukazuje na princípy hodnotenia dôkazov, vrátane hodnotenia znaleckého dokazovania, ktoré boli formulované vo viacerých rozhodnutiach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, napr. uznesenie z 28. októbra 2014 sp. zn. 6Cdo/111/2012 zo záverov ktorého vyplýva „Vzhľadom na skutočnosť, že v prípadoch, v ktorých súd robí záver o nespôsobilosti poručiiteľa zriadiť závet (resp. vykonať právny úkon - pozn. dovolacieho súdu v tejto veci) pre duševnú poruchu, už táto osoba nemôže predstúpiť pred súd a nemôže sama brániť svoje právo, resp. vyjadriť sa k prejavu svojej vôle, a nemôže byť už vyšetrená znalcami, presvedčivosť odôvodnenia rozsudku vyžaduje, aby znalecký posudok nebol jediným dôkazom, na ktorom súd postavil uvedený záver. Pokiaľ v konaní vyplynú z vykonaného dokazovania skutočnosti, ktoré záverom znaleckého posudku odporujú, presvedčivé odôvodnenie rozsudku má obsahovať aj výsledok konfrontácie znalca, resp. znalcov, s týmito skutkovými zisteniami.“

V rozsudku z 23. novembra 2011 sp. zn. 5Cdo/188/2010 dovolací súd konštatoval, že „súd znaleckým posudkom nie je viazaný, hodnotí ho ako ktorýkoľvek iný dôkaz, podľa zásad uvedených v § 132 (O.s.p.). Hodnoteniu nepodliehajú odborné znalecké závery z hľadiska ich správnosti, súd hodnotí len presvedčivosť posudku, pokiaľ ide o jeho úplnosť vo vzťahu k zadaniu, k zásadám logického myslenia a jeho súlad s ostatnými vykonanými dôkazmi. Pokiaľ sa s jeho závermi nestotožňuje, musí to v rozhodnutí odôvodniť.“

V uznesení z 27. mája 2020 sp. zn. 4Cdo/140/2019 dovolací súd uviedol, že „znalecký posudok [...] je len jedným z dôkazov vykonaných v konaní, ktorý podlieha hodnoteniu súdu v zmysle zásad uvedených v čl. 15 a § 191 CSP a jeho závery nemôžu byť súdom iba mechanicky preberané, pretože by to vo svojich dôsledkoch jednak znamenalo popretie možnosti súdu hodnotiť dôkazy podľa svojho vnútorného presvedčenia, privilegovanie znaleckého dôkazu a prenesenie zodpovednosti za skutkovú správnosť súdneho rozhodnutia na znalca, čo je postup z ústavného hľadiska neakceptovateľný, a jednak 'pri takomto postupe by sa mohli medicínske spory ponechať iba dišputám lekárskeho kapacít a sudcovia by ich závery za štát iba formálne potvrdzovali' (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 3937/18). Súd síce nemôže hodnotiť správnosť odborných záverov vyjadrených znalcom, avšak tieto závery nemôže ani nekriticky preberať, ale v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov ich musí zhodnotiť vo vzťahu k skutkovým okolnostiam, ktoré vyplynuli z iných dôkazov, čiže či znalec prihliadol ku všetkým skutočnostiam, s ktorými sa mal vysporiadať, či sú jeho závery podložené výsledkami konania a logicky odôvodnené a či nie sú v rozpore s výsledkami ostatných vykonaných dôkazov. Ak vzniknú alebo ďalej pretrvávajú o niektorej odbornej otázke pochybnosti, súd ich nemôže sám odstrániť vlastným názorom, ale musí znalcovi uložiť, aby (písomne alebo v rámci jeho výsluchu) podal vysvetlenie a vyjadril sa k doplňujúcim otázkam či námietkam strán k znaleckému (odbornému) posudku, prípadne znalcov (odborne kvalifikované osoby) vzájomne konfrontovať. Ak má súd k dispozícii dva (či viacero) znaleckých (odborných) posudkov s rozdielnymi závermi o tej istej otázke, musí ich zhodnotiť v tom zmysle, ktorý z nich a z akých dôvodov vezme za podklad svojho rozhodnutia a z akých dôvodov nevychádza zo záveru druhého znaleckého (odborného) posudku (porov. R 45/1984).“

19. Žiaden z dôkazných prostriedkov nemá zákonom predpísanú vyššiu alebo nižšiu dôkaznú silu. Súd hodnotí znalecký posudok ako jeden z dôkazov na základe zásady voľného hodnotenia dôkazov, a to samostatne a aj vo vzájomnej súvislosti s inými dôkazmi. Hodnoteniu nepodliehajú odborné znalecké závery z hľadiska ich správnosti, avšak súd má zhodnotiť presvedčivosť posudku, pokiaľ ide o jeho úplnosť vo vzťahu k zadaniu, k zásadám logického myslenia a jeho súlad s ostatnými vykonanými dôkazmi. Prípadné pochybnosti môže súd odstrániť najmä výsluchom znalca, prípadne aj nariadením kontrolného znaleckého posúdenia.

20. Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím preferuje skôr zdržanlivosť než paternalistický prístup vo vzťahu k osobám s duševným postihnutím. Preto treba brať do úvahy vôľu a preferencie osoby trpiacej duševnou poruchou (viď Všeobecný komentár č. 1 Výboru pre práva osôb so zdravotným postihnutím z 11. apríla 2014). Článok 12 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím smeruje k zaisteniu platnosti právnych úkonov či právneho konania postihnutých osôb, teda vysloviť neplatnosť právneho úkonu je možné len vtedy, ak je bezpečne zistené, že účastník právneho úkonu nedokázal posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie ovládnuť.

21. Súd prvej inštancie v bode 36 rozsudku konštatoval, že neplatnosť závetu iba na základe výpovedí žalobcov, podporené správou A. C., na základe ktorej bolo podané odborné vyjadrenie A. O. nie je pri zisteniach, ktorá nadobudol výpoveďou JUDr. T., možné. Výpoveď žalobcov, že poručiiteľka sa v čase spísania závetu mala správať neprimerane až nenormálne, mohol brať do úvahy, avšak úplne zásadným bolo zistenie, že v čase spísania závetu bolo chovanie poručiiteľky logické, racionálne, v súlade s realitou. Vedela, čo chce, dostavila sa na notársky úrad sama, zrušila predchádzajúce závetu a požiadala o spísanie nového závetu. Zhodne ako v predchádzajúcich prípadoch konala pred notárkou obvyklým spôsobom. Preto napriek jej psychickej poruche konštatovanej A. C. a A. O. uzavrel, že netrpela žiadnou duševnou poruchou, ktorá by ju na tento právny úkon robila nespôsobilou.

22. Žalovaná sa počas celého konania snažila preukázať, že poručiiteľka v čase spísania právneho úkonu netrpela žiadnou duševnou poruchou, bola samostatná, nevykazovala žiadne známky zhoršenia zdravotného stavu.

23. Súd prvej inštancie vypočul svedkov na základe dožiadania odvolacieho súdu. Nejednalo sa o rodinných príslušníkov poručiiteľky, ale nezainteresované osoby, ktoré potvrdili, že poručiiteľka vykazovala známky zmeny chovania, z upravenej žena sa stala osoba neobajúca o svoj zovňajšok. Žalovaná namietala ich výpovede tvrdiac, že sa jednalo o svedkov žalobcov. Nie je dôležité, ktorá strana navrhne svedecké dokazovanie, podstatné je, čo svedok vypovedal. Žalovanej svedkyňa, s ktorou pestovala v záhrade poručiiteľky karfiol tvrdila, že nevykazovala žiadne zmeny správania.

Podstatné pri hodnotení dôkazov je na jednej strane vyhodnotenie tvrdenia žalovanej o schopnosti poručiťky na právne úkony a vyhodnotenie odborného vyjadrenia A. O.. Žalovaná u A. M. dňa 15.01.2016. kde doprevádzala poručiťku na psychiatrické prvovyšetrenie udala, že je jeden a pol roka s ňou, kedy sú už zjavné prejavy demencie, dostala Lucetam, problém od decembra, kedy bežala preč z domu, zabúda, po naobedovaní sa pobalila a išla preč, povie, že si mamu musí opatriť alebo že ona musí domov. Z výpovede žalovanej 02.12.2017 vyplýva, že bola s poručiťkou u JUDr. T. a notárky JUDr. T.. Keď sa vrátila poručiťka z A. C., zostala s ňou na je žiadosť bývať, cítila sa osamelá, bála sa zostať sama v dome. Nikdy poručiťku nepovažovala za dementnú a dezorientovanú. Zdravotné problémy v roku 2015 nemala.

Výpoveď žalovanej na pojednávaní a jej tvrdenie, že poručiťka netrpela žiadnou duševnou poruchou, bola samostatná, nie sú súladné s jej prvým vyjadrením učinenom u lekárky A. M.. Žalovaná sa bránila, že lekárska správa je zo dňa 15.01.2016, po vykonaní právneho úkonu a preto nezodpovedá zdravotnému stavu poručiťky. Závet bol spísaný 27.05.2015. Psychiatrické vyšetrenie A. C. zo dňa 17.12.2014 potvrdzovalo z anamnézy S. R. - žalovanej, príbuznej poručiťky, udávajúcej postupné zhoršovanie najmä pamäte poručiťky, že poručiťka je smutná, plačlivá, bola u príbuznej v Boleslavi, kde ale bola veľmi zle, v noci nespala, chodila po dome, hľadala po šuflíkoch, je treba pomáhať jej pri bežných záležitostiach. Subj. poručiťka uviedla, že sa má dobre, nemá žiadne problémy, má 82 rokov, je rok 1982, sú v Šuranoch, kde doteraz žila s manželom, teraz ochorel a pred mesiacom zomrel. Záver. Zmiešaná demencia stredne ťažká až ťažká. Vyžaduje si trvalú starostlivosť.

Z uvedeného vyplýva, že žalovaná sama potvrdzovala u lekárov zhoršenie zdravotného stavu poručiťky, doprevádzala ju k lekárom, k JUDr. T. a JUDr. Elzerovej. Od decembra 2014 musela mať vedomosť, že jej bola diagnostikovaná demencia stredne ťažkého až ťažkého stupňa. Nasťahovala sa k poručiťke. Odvolací súd preto jej tvrdenia o spôsobilosti poručiťky považoval za nepravdivé a v rozpore so zisteným skutkovým stavom vyplývajúcim z obsahu zdravotnej dokumentácie, výpoveďami žalobcov a svedkov potvrdzujúcich zmenu správania poručiťky.

Poručiťka od roku 2014 mala diagnostikovanú demenciu stredne ťažkého až ťažkého stupňa.

24. Pojem demencia pochádza z latinského „de mentia“, čo znamená „odchádzajúci duchom, strácajúci na duchu či na rozume, niečo čo prišlo o myseľ“. Označuje duševnú poruchu, ktorá je charakterizovaná úbytkom kognitívnych funkcií. Postihnutie kognitívnych funkcií v dôsledku ich nedostatočného vývoja sa nazýva mentálna retardácia. Vo väčšine prípadov demencií je najprv postihnutá pamäť. Postupne sa rozvíja porucha logického uvažovania, exekutívnych funkcií, orientácie, až dochádza k ťažkej deteriorácii intelektu. Postihnuté ale sú aj nekognitívne funkcie. Typické sú poruchy emotivity. Dochádza k výskytu patických nálad, zhoršuje sa emočná stabilita, emotivita je oploštelá, v pokročilých štádiách ochorenia dochádza k strate vyšších citov. Pacienti s demenciou môžu byť agresívni, prestávajú dodržiavať spoločenské konvencie. Tieto príznaky sa označujú ako behaviorálna a psychiatrická symptomatológia demencie (Behavioral and Psychological Symptoms of Dementia – BPSD). Demencie tak vo svojom dôsledku vedú k ťažkému úpadku osobnosti, kedy postihnutý jedinec nie je schopný vykonávať bežnú dennú rutinu a je odkázaný na starostlivosť rodiny alebo profesionálov.

25. Poručiťka bola odkázaná na 24 hodinovú starostlivosť, v štádiu stredne ťažkej a až ťažkej depresie. Preto záver súdu prvej inštancie založený na výpovedi notárky spisujúcej notársku zápisnicu je v rozpore so závermi vykonaného dokazovania, kedy sa súd prvej inštancie vôbec nevyporiadal s diagnózou poručiťky a nevyhodnotil, či v čase spísania závetu napriek jej diagnóze bola spôsobilá na daný právny úkon. Notárka vychádzala z lekárskej správy A. F. a vlastného posúdenia. Ošetrujúci lekár musel mať vedomosť o zdravotnom stave poručiťky. Preto odvolací súd vzhľadom na obsah zdravotnej dokumentácie nepovažoval výpoveď svedka F. a ním vydané potvrdenie o spôsobilosti na právne úkony poručiťky za pravdivé. V čase vydania potvrdenia okrem jemu známej diagnózy užívala lieky na depresiu. Napriek tomu vydal potvrdenie, že žiadne lieky neužíva.

26. Nebolo preukázané tvrdenie žalovanej, že znalkyňa pri podaní odborného vyjadrenia vychádzala iba z jednej lekárskej správy A. C. zo dňa 17.2.2014, pretože mala k dispozícii zdravotnú dokumentáciu od lekára a odborných lekárov.

27. Odvolací súd preto po zhodnotení odborného vyjadrenia (hodnoteniu nepodliehajú odborné znalecké závery z hľadiska ich správnosti, avšak súd má zhodnotiť presvedčivosť posudku, pokiaľ ide o jeho úplnosť vo vzťahu k zadaniu, k zásadám logického myslenia a jeho súlad s ostatnými vykonanými dôkazmi), v súlade s vyhodnotením celého dokazovania a zásadám logického myslenia dospel k

záveru, že odborné vyšetrenie presvedčivo zaujalo záver, že poručiiteľka v čase vykonania právneho úkonu trpela duševnou poruchou, progredujúcou, neliečiteľnou, ktorá ju na vykonanie úkonu robila neschopnou, majúcou za následok neplatnosť právneho úkonu. Preto napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobe vyhovel.

28. Pretože odvolací súd založil rozhodnutie na záveroch odborného vyjadrenia, lekárske správach, výpovediach strán, a nepovažoval za potrebné doplniť dokazovanie vyžiadaním správ z ADOSU o poskytovaní domácej ošetrovateľskej starostlivosti a výsluch ďalších svedkov navrhnutých stranami, pretože žalovaná sprevádzajúca poručiiteľku na lekárske ošetrenia sama potvrdila zmenu zdravotného stavu poručiiteľky už v roku 2014.

29. O trovách konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 2 CSP v spojení s § 262, § 255 ods.1 CSP a žalobcom úspešným voči žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

Rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Nitre pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP), v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP). Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), to neplatí, ak je a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).